

JOANNES FRANCISCUS ALOUISIUS HUBERTUS CARIS
(FRANS)

17 februari 1886 – 8 februari 1945

Tekst uitgesproken tijdens de dodenherdenking op 4 mei 2016
bij de St. Rumolduskapel in Weert.

Kijkend naar alle namen, hier achter mij op de marmeren platen, dwalen onze gedachten vaak af naar de mens achter de naam. Welk verhaal gaat er schuil achter de naam en de sterfdatum die we op deze platen kunnen lezen?

Eén van de namen in deze aanzienlijke lijst is mijn familie bijzonder dierbaar. Graag vertel ik u het verhaal van Joannes Franciscus Alouisius Hubertus Caris, in Weert beter bekend als Frans Caris, wijnhandelaar in de Stationsstraat, de opa van mijn man Frank Caris.

Frans werd geboren op 17 februari 1886 en was gehuwd met Rie Kamphuys. Uit dit huwelijk tussen Frans en Rie werden in de jaren '20 vier kinderen geboren: Loet, Toto, Huub (mijn schoonvader) en het jongste kind, Jan.

Veel van de beschikbare informatie heeft de familie kunnen achterhalen via het NIOD, het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie. Het NIOD heeft de informatie weer weten te verkrijgen via het Afwikkelingsbureau Concentratiekampen, Stichting 1940-1945 en het Nederlandse Rode Kruis. Ook op de tijdelijke tentoonstelling "Geen nummers maar namen" die in 2015 ter gelegenheid van 70 jaar bevrijding van kamp Dachau plaatsvond in het Verzetsmuseum in Amsterdam hebben wij een beeld kunnen krijgen van het dagelijkse leven van de gevangenen in kamp Dachau.

Op 10 juli 1945 schreef oma Rie, als weduwe van opa Frans, een brief aan het Afwikkelingsbureau Concentratiekampen in Vught.

In haar brief schrijft oma Rie dat zij en haar man, wijnhandelaar Frans Caris, op 12 januari 1944 samen met alle in huis aanwezige mensen werden gearresteerd.

De aanleiding voor hun arrestatie was het feit dat hun oudste zoon Loet vlak bij hun huis werd betrapt omdat hij zich onttrok aan de Arbeitseinsatz. Hij werd als onderduiker opgepakt. Bij de huiszoeking in het ouderlijk huis aan de Stationsstraat werd vervolgens een door Loet zelf gefabriceerde radio gevonden en verschillende bezwarende papieren. Verzetsblaadjes, die onder andere door Loet werden vermenigvuldigd en verspreid.

Loet wist op 12 januari 1944 echter aan zijn arrestatie te ontkomen. Met de smoes dat hij binnen in huis zijn papieren moest gaan pakken wist hij via een achterdeur te ontvluchten. Korte tijd later, op 10 februari 1944, werd hij echter toch opgepakt.

De aanwezigen in huis, inclusief een tante en de dienstbode, werden meegenomen en in de gevangenis in Weert opgesloten. De tante en de dienstbode werden vanwege het ontbreken van betrokkenheid na drie dagen alweer vrij gelaten, de anderen echter werden overgebracht naar de Sicherheitsdienst-gevangenis in Maastricht.

Frans' echtgenote Rie kwam na een maand vrij nadat haar zoon Loet, die bij de huiszoeking op 12 januari was ontsnapt, op boerderij Ellburg in Ell werd ontdekt door de Duitsers. Loet was hier ondergedoken maar werd gevonden toen de Duitse militairen op zoek gingen naar de piloot van een daar in de buurt neergestort Engels vliegtuig.

De Duitsers hadden het huis en de wijnhandel in de Stationsstraat in beslag genomen en namen de volledige inrichting mee. Moeder Rie kon daardoor niet meer naar haar eigen huis terugkeren en moest elders onderdak zoeken voor zichzelf en voor haar minderjarige kinderen, dochter Toto en jongste zoon Jan. Deze kinderen waren niet aanwezig tijdens de huiszoeking op 12 januari 1944 en waren daarmee aan de arrestatie ontkomen.

Frans en zijn zonen Loet en Huub werden niet vrijgelaten vanuit de SD-gevangenis in Maastricht. Zij werden overgebracht naar Konzentrationslager Herzogenbusch, het latere kamp Vught alwaar zij op 3 maart 1944 binnenkwamen. Opa Frans werd ingeschreven onder gevangenennummer 9185 en hij werd daar gedetineerd in het kader van "Schutzhaft" ofwel preventieve hechtenis.

Rond 25 mei 1944 werd Frans vervolgens samen met zijn zoon Loet op transport gesteld naar Dachau. Een reden voor dit transport was de opmars van de geallieerden vanuit het westen. De Duitsers ontruimden steeds meer kampen in Nederland, velen van de gevangenen kwamen in Dachau terecht dat daardoor steeds voller werd. Zoon Huub was al eerder op 2 mei 1944 overgebracht van kamp Vught naar kamp Amersfoort en ontkwam daardoor aan het transport naar Dachau.

Per trein kwam opa aan op het perron van het stadje Dachau. Daar werd hij samen met de andere gevangenen met stompen en trappen in een vrachtwagen geduwd. Aangekomen bij het kamp werd ze er op een nog hardhandigere manier uitgetrapt. Onder de poort doorlopend, waarop de alom bekende tekst ARBEIT MACHT FREI was aangebracht, kwamen de gevangenen op een groot plein waar zij drie keer per dag op appèl moesten staan om te worden geteld. De gemiddelde bezetting van het kamp lag op 8800 man en er werden tot aan de bevrijding van het kamp 2578 doden geregistreerd.

In het grote U-vormige Wirtschaftsgebäude rondom de binnenplaats bevonden zich de voorzieningen voor de gevangenen zoals de keuken, de badruimte en de Schubraum, waar in de regel het kampeven van nieuwkomers begon. Hier moest Frans zich uitkleden en al zijn persoonlijke bezittingen afgeven. Kleding en schoenen ging in een papieren zak waarop een nummer werd geschreven. Geld en kleine bezittingen werden vermeld op een administratiekaart. Naakt werden de gevangenen naar de badruimte gedreven waar zij werden kaalgeschoren en met een bijtend middel ontsmet. In plaats van zijn eigen kleding kreeg Frans een paar klompen en een blauwgrijs gestreept gevangenenpak. Op de maat werd niet gelet...

Bij het streepjespak kreeg hij twee stoffen driehoeken en twee strookjes stof met een nummer, het nummer dat ook eerder op de papieren zak werd geschreven. De driehoeken moesten op de linkerborst van het streepjespak en op de rechterbroekspijp worden genaaid. De kleur van de driehoek gaf aan tot welke categorie gevangenen iemand behoorde. Het gros van de gevangenen droeg de rode driehoek van de politieke gevangenen.

Vanaf dat moment liep ieder contact met de kampleiding uitsluitend aan de hand van dit nummer. Al zijn rechten waren Frans ontnomen en het verlies van zijn identiteit was compleet. Opa Frans Caris was nummer 69288, zijn naam deed er niet meer toe...

In juni 1944 werden Frans en Loet vervolgens tewerkgesteld in de BMW motorenfabriek in München-Allach, een van de grootste buitenkampen op zo'n 9 kilometer afstand van Dachau. Hier werden zij als dwangarbeiders ingezet bij de productie van vliegtuigmotoren.

Tijdens zijn gevangenschap in Dachau werd Frans getroffen door de vlektyfus, een besmettelijke ziekte die onder zeer slechte hygiënische omstandigheden werd overgebracht door kleeerluizen. Koorts, misselijkheid, overgeven en uiteindelijk uitputting waren vaak de gevolgen van deze ziekte die in veel gevallen dan ook tot de dood leidden.

De vlektyfusepidemie bereikte in februari 1945 zijn hoogtepunt. Frans' leven eindigde, een dikke week voor zijn 59^e verjaardag, op 8 februari 1945 in Dachau alwaar hij aan de gevolgen van zijn ziekte bezweek.

Het lichaam van opa Frans is nooit teruggekeerd naar Weert, hij vond zijn laatste rustplaats in een massagraf in Dachau. Op het graf van oma Rie, hiernaast op het St. Martinuskerkhof, is zijn naam, geboortedatum en overlijdensdatum ter nagedachtenis aan hem aangebracht.

En hoe ging het verder met de twee zonen die hun verdere leven als oorlogsgetroffenen deze historie met zich mee moesten dragen?

Frans' oudste zoon Loet werd samen met zijn vader overgebracht naar München-Allach waar hij in de motorenfabriek moest werken. Op 30 april 1945 werd Loet door Amerikaanse troepen bevrijd in Aussenlager Allach. Pas na 27 mei 1945 keerde hij terug naar het door de geallieerden bevrijde hoofdkamp Dachau. Op 23 juni 1945 kwam hij met een ziekentransport terug in Nederland. Moeder Rie meldt in één van haar brieven dat hij, ondanks zijn lengte van 1 meter 82 nog geen 60 kilo woog. Na de oorlog bleek Loet net te oud voor de pilotenopleiding. Hij volgde een spoedopleiding tot tandarts, een vak dat hij met hart en ziel uitoefende, in eerste instantie in Noordwijkerhout. Loet kreeg vier dochters uit zijn huwelijk met Leuntje Boon. In 1966 verhuisde het gezin vanuit Zuid-Holland terug naar Weert. Loet bleef graag zelf radio's en versterkers maken en bouwde later zelfs een televisie. Op 12 augustus 1983 overleed Loet in Eerbeek.

Frans' tweede zoon, Huub, werd op 2 mei 1944 vanuit kamp Vught naar kamp Amersfoort overgebracht. Op 18 september 1944 werd Huub vrijgelaten uit kamp Amersfoort. Omdat Weert op dat moment nog in vijandig gebied lag, Weert zou pas vier dagen later bevrijdt worden, was het voor Huub niet veilig om naar huis terug te keren. Tot 25 mei 1945 verbleef hij bij oma's familie in Zaandam waar hij genas van de 'natte pleuris' die hij had opgelopen tijdens de oorlogstijd. Na de oorlog en zijn genezing zette Huub de wijnhandel in de Stationsstraat voort onder de naam Frans Caris junior. Hij trouwde met Miny Rolink en kreeg twee zonen en twee dochters. Huub stierf op 2 mei 2013 in Weert, op de dag af exact 69 jaar nadat hij werd gedetineerd in kamp Amersfoort.

Dankzij de informatie die ons bewaard is gebleven kan ik u het verhaal vertellen achter deze foto, deze man die zo belangrijk is geweest voor mijn schoonfamilie. Voor hen was hij geen nummer, maar een naam... een wezenlijk onderdeel voor hun bestaan.

Opdat wij hen niet vergeten.....